

§ 5

Svar på remiss om betänkande "Låt fler forma framtiden"

Beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens svar på remiss om betänkande Låt fler forma framtiden (SOU 2016:5).
2. Stadsdelsnämnden beslutar om omedelbar justering.

Ärendet

Remissen "Låt fler forma framtiden" handlar om förslag till åtgärder för att öka och bredda engagemanget inom den representativa demokratin och för att stärka individens möjligheter till delaktighet i och inflytande över det politiska beslutsfattandet mellan de allmänna valen. Remissen är utskickad till 437 instanser.

Generellt anser förvaltningen att samtliga förslag kommer att bidra till att utveckla det demokratiska systemet. Förvaltningen har valt att kommentera en liten del i materialet som handlar om tillgången till internet.

När det gäller de förslag som berör ökad användning av internet anser förvaltningen att de inte får öka ojämlikheten och försämra villkoren för grupper och individer som inte är vana vid internet. Tillgången till internet innebär inte att internet är ett naturligt eller ens lättillgängligt verktyg för alla.

Spånga-Tenstas stadsdelsförvaltning hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande från den 10 april 2016.

Dnr 1.1-224/2016

Förslag till beslut

Ordföranden Awad Hersi m.fl. (MP), Anna Jonazon m.fl. (S), Rashid Mohamed (V) föreslog att nämnden skulle ställa sig bakom förvaltningens förslag.

Vice ordföranden Ole-Jörgen Persson m.fl. (M) lade fram ett eget förslag till beslut och föreslog att nämnden skulle ställa sig bakom det.

Ledamoten Bengt Porseby (L) lade fram ett eget förslag till beslut och föreslog att nämnden skulle ställa sig bakom det.

Beslutsgång

Ordföranden ställde förslagen mot varandra och fann att nämnden hade beslutat att anta MP+S+V:s förslag.

Reservation I

Reservation anmäldes av vice ordföranden Ole-Jörgen Persson (M), Dennis Wedin (M), Aras Amin (M), Markus Birgander (M), Annika Rosenberg (M) och Bengt Porseby (L) till förmån för eget förslag:

"Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden beslutar följande:

1. Förvaltningens förslag till beslut godkänns delvis.
2. Därutöver anförs följande som svar på remissen från kommunstyrelsen.

I regeringens demokratiutredning "Låt fler forma framtiden!" lyfts viktiga aspekter om representation, delaktighet och politisk inflytande i det svenska samhället. Vi delar uppfattningen om vikten av att stärka människor egenmakt samt att individer ska kunna påverka den politiska maktutövningen oavsett kön, hudfärg, språklig, etnisk eller religiös tillhörighet, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder eller socioekonomisk status.

Demokrati är kärnan i vårt samhälle och hör till ett av de viktigaste värden vi har. Genom delaktighet och inflytande skapar vi ett samhälle som håller ihop. Vi vill att varje person ska känna att han eller hon styr över sin egen vardag. Det innebär bland annat att flytta beslut från politikerna till medborgarna. Vi värnar samtidigt om det representativa styrelsesättet där de förtroendevalda politikerna är medborgarnas företrädare.

De slutsatser som presenteras i demokratiutredningen kräver en bred politisk förankring då stabilitet är eftersträvaransvärt när det gäller politiska och demokratiska styrmodeller. Vissa förslag som anges strider dessvärre mot väletablerade demokratiska principer som länge legat till grund i Sveriges politiska system samt mot principer om den representativa demokratin.

Den demokratiska utformningen av vårt politiska system behöver debatteras och diskuteras ofta för att dess legitimitet ska kunna accepteras, delas av alla, fortsatt vitaliseras och fördjupas så att alla har chansen att göra sin röst hörd. Att i allt för stor omfattning och i all för stor hast förändra den demokratiska och politiska styrningen med nya system som inte har någon politisk tradition i vare sig Stockholms stad eller Sverige i övrigt skulle dock vara en stor apparat och vara ett allt för stort steg att ta på en gång".

Reservation II

Reservation anmäldes av Bengt Porseby (L) till förmån för eget förslag:

"Förslag till beslut

Att som svar på remissen anföra följande:

Utredningen lägger fram ett stort antal förslag som berör både formella och informella arenor för demokratin, på så väl nationell som lokal nivå. Vi vill allmänt precis som utredningen betona vikten av att arbeta för att få in nya medborgare, såväl ungdomar som invandrare, i demokratin. Såväl skolan som partierna, civilsamhället och offentliga myndigheter har en viktig uppgift att sprida kunskap om hur demokratin fungerar och vilka rättigheter man har som medborgare i det svenska samhället. Att ge stöd till organisationer och initiativ som syftar till att utbilda nya medborgare i hur demokratin fungerar är en viktig del i detta.

Vi vill vidare beröra några av de förslag som har störst betydelse för den kommunala demokratin, i den ordning de förekommer i utredningen.

De förtroendevalda och den sociala representativiteten

Vi har svårt att se hur partierna i fullmäktige skulle kunna samordna sina nomineringsprocesser för att uppnå jämställda kommunala bolagsstyrelser. Vägen till en mer jämställd sammansättning av kommunala bolagsstyrelser måste istället gå via ett aktivt jämställdhetsarbete inom varje respektive parti. Det är också oklart vad utredningens förslag om att nominera en kvinna och en man för varje post egentligen innebär och hur det praktiskt skulle förverkligas. Det tycks som att representantskapet, medlemsmötet eller annat nominerande organ alltså skulle nominera två personer, där sedan valprocessen i fullmäktige innebär att en av dem väljs. I så fall innebär förslaget att partiets medlemmar får sämre möjligheter att påverka vem som företräder partiet, vilket verkar strida mot utredningens ansats i övrigt. Detta tycks också värst drabba de mindre partierna, som ofta bara har en representant i en nämnd eller bolagsstyrelse. Det måste också på något sätt avgöras vilka partier som ska företrädas av en kvinnlig respektive manlig kandidat.

De förtroendevaldas villkor

Vi anser inte att det är aktuellt för Stockholms del att prova direktval till geografiska nämnder, i vår kommuns fall stadsdelsnämnderna. Vi välkomnar att utredningen har tagit intryck av de problem helt direktvalda nämnder skulle kunna medföra i en kommun som Stockholm. Men att experimentera med ett blandat valsätt där vissa

mandat tillsätts av fullmäktige och andra direkt av väljarna, som utredningen föreslår, riskerar att leda till en kanske ännu oklarare ansvarsfördelning.

Stopptider för kommunala möten är ofta en bra idé. Vi tillstyrker förslagen om att lätta på bosättningsreglerna för fullmäktigeledamöter. I synnerhet i Stockholmsregionen gör bosättningsreglerna att det är svårt för yngre personer att sitta i kommunfullmäktige i de mindre kranskommunerna utan att bli starkt begränsade i sin jakt på bostad. Vi tillstyrker också förslaget om att möjliggöra för hel- eller deltidisarvoderade förtroendevalda att vara föräldralediga. I Stockholm tillämpas denna ordning redan idag.

Den lokala politikens organisering

Vi ställer oss tveksamma till idén om ett demokratibokslut. Det tycks alltså vara ett slags granskning av korrektheten och utförligheten i den redovisning som nämnderna lämnar till fullmäktige. Det torde i första hand vara en sak för revisorerna att granska. Vi vill starkt avråda från att ett sådant uppdrag lämnas till valnämnden. Det är av mycket stor vikt att valnämndens renodlat valadministrativa roll värnas.

Vad gäller förslaget om att en eller ett par gånger per år anordna allmänpolitiska debatter i fullmäktige så torde det förslaget vara tillgodosett genom budgetdebatten varje år, liksom genom fullmäktiges frågestunder.

Det förstärkta folkinitiativet

Liberalerna ställer sig tveksamma till utredningens rekommendation om att partierna i fullmäktige ska komma överens före en lokal folkomröstning om villkoren för att respektera valresultatet, och att en riktlinje för ett löfte om att respektera folkviljan bör vara 50 procents valdeltagande. Det finns en rad faktorer som gör att en sådan riktlinje inte alltid är lämplig. Valdeltagandet i de kommunala valen är på 83 procent betydligt högre. Vissa stora ärenden kan vara av en sådan omfattning att de påverkar kommunens verksamhet under lång tid och inom ett flertal verksamhetsområden, och kan till och med komma att utgöra huvudtemat under en kommunal valkampanj. Då bör det vara partierna obetaget, i synnerhet om valresultatet knappt överstiger 50 procent och folkviljan är splittrad, att utifrån det mandat som väljarna gett dem i kommunalvalet ta ansvar för helheten även om det strider mot resultatet i en folkomröstning.

Medborgarförslag och folkmotion

Vi ställer oss avvaktande till förslaget om folkmotioner. Nuvarande ordning med medborgarförslag till stadsdelsnämnderna fungerar i huvudsak bra – i vart fall skulle det innebära en mycket stor förändring att ersätta dessa med folkmotioner.

Eftersom Stockholm är en så pass stor kommun kommer antalet folkmotioner förmodligen att vara begränsat. Förslag som kan mobilisera flera tusen invånare kommer förmodligen att härröra sig till ärenden som redan är föremål för politisk behandling – till exempel byggprojekt. Det finns en risk att det skapas falska förhoppningar om vilken möjlighet som finns att på motionsväg påverka ett ärende som har en lagstadgad gång.

Ungas delaktighet och inflytande

Liberalerna vill avstyrka förslaget om försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder till 16 år vid de kommunala valen. Vi anser att det fortfarande är angeläget att det finns en koppling mellan den allmänna myndighetsåldern och de rättigheter och skyldigheter som det politiska medborgarskapet medför. Däremot bör rösträtten i kommunala val gälla från och med det år man fyller 18, istället för dagen. För att sänka den effektiva åldern för rösträtsdebut bör också skilda valdagar återinföras. Som utredaren konstaterar har Sverige långt mellan valen och den representativa demokratin skulle må bra av att demokratins mekanismer fick komma till användning oftare.

Delaktighet och inflytande för personer med funktionsnedsättning

Vi tillstyrker förslagen om större möjligheter till assistans och service för att underlätta för personer med funktionsnedsättning att utöva kommunala förtroendeuppdrag. Vi uppmanar regeringen att återkomma med förslag för att garantera att kommunala möteslokaler är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Det bör inte bara gälla möteslokaler för kommunala organ utan även samråd, konferenser och andra möten som anordnas av kommunen.

En fråga som utredningen inte berör men som gott kunde ha tagits upp rör möjligheten för ledamöter i funktionshindersråd att få arvode och kompensation för förlorad arbetsinkomst på samma villkor som partipolitiskt tillsatta ledamöter av samma råd.

Övrigt

Att upprätthålla legitimiteten hos demokratin är som utredningen konstaterar en central uppgift. Även om det inte har varit föremål för utredningens uppdrag vill vi ta upp vikten av att arbeta mot valfusk och andra former av oredligt förfarande vid val. Regeringen bör

överväga förslag som skärper valhemligheten, liksom att förbjuda personer som dömts för otillbörligt verkande vid röstning att vara valbara vid nästkommande allmänna val”.

Ersättaryttrande

Ersättaren Hafize Cetin (C) lade fram ett ersättaryttrande:

”Ersättaryttrande

Om jag hade haft yrkanderätt hade jag föreslagit att

1. Stadsdelsnämnden godkänner delvis förvaltningens förslag till beslut.

2. I övrigt anförs följande.

En fri samhällsdebatt i kombination med ett folkligt styrelseskick där alla människors möjlighet till insyn och inflytande i politiska processer värnas är viktiga hörnstenar i ett demokratiskt samhälle. Det kommunala självstyret inte bara är en del av utan också en förutsättning för demokratin i Sverige som helhet. Reformen som berör utövande av politisk makt i landets kommuner bör genomföras med stor respekt för det kommunala självstyret och för demokratiska principer.

I betänkandet finns en rad förslag och överväganden som syftar till att underlätta för fler att engagera sig politiskt. Det handlar bland annat om insatser för att stärka kunskaper om kommunalt beslutsfattande, ge möjlighet till föräldraledighet från politiska uppdrag och öka tillgängligheten och delaktigheten för människor med funktionsnedsättning. Detta är välkomna förslag. Centerpartiet välkomnar också att utredaren föreslår en ökad möjlighet för allmänheten att använda allmänna lokaler. Det kan många positiva effekter och bidra till kreativitet, inte minst inom kulturen och för företagsamheten.

Vissa av utredarens förslag tål dock att problematiseras. Till dessa hör förslagen om folkmotioner och formalisering av medborgardialoger. Dessa förslag handlar i grunden om att minska representativiteten i det politiska systemet, och det finns skäl att tvivla på om de får den effekt som utredaren avser.

I betänkandet uppmanas de politiska partierna att överväga en begränsning av antalet mandatperioder som en person kan inneha ett uppdrag som ordförande. Skälet till denna uppmaning är begripligt. Den elitisering och maktkoncentration som beskrivs är på sina håll en realitet. Ökad statlig styrning och offentlig reglering av partiorganisationerna är emellertid inte lösningen. I grunden är det viktigt att väljare kan utse sina företrädare, och det är väljarnas förtroende som bör vara vägledande i dessa frågor, som för partiernas del är mycket angelägna.

Möjligheten att hålla allmänpolitiska debatter i kommunfullmäktige bör vara en självklarhet med hänsyn till det kommunala självstyret. Å andra sidan kan det minska väljarnas förståelse för det politiska systemet om nationella frågor debatteras på kommunal nivå, trots att den formella makten över dem finns i riksdagen. Samtidigt bör inte denna risk överdrivas. I grunden är en livlig samhällsdebatt på alla samhällsnivåer önskvärd.

Frågan om rösträttsåldern vid kommunala val är inte alldeles enkel, även om utredningen kommit till en relativt balanserad slutsats. Att på prov ge kommuner möjlighet att frivilligt sänka rösträttsåldern till 16 år är rimligt med hänsyn till ett utbrett kommunalt självstyre. Att separera rösträttsåldern från myndighetsåldern, som ju utgör gräns för en persons valbarhet är inte konsekvent. Att den som är betrodd att välja också bör ha rätt att väljas är en rimlig princip”.

Särskilt uttalande

Ordförande Awad Hersi (MP) m.fl, Anna Jonazon (S) m.fl och Rashid Mohammed (V) lade fram ett särskilt uttalande enligt följande:

”Särskilt uttalande

Att vad gäller förslaget om folkmotion anför följande:

Demokratiutredningen föreslår att dagens medborgarförslag ska skrotas och att en folkmotion ska införas istället.

Vi konstaterar att dagens utformning av systemet med medborgarförslag har brister.

Utredningen för bland annat fram att de ofta används som en förslagslåda. Den administrativa hanteringen av medborgarförslagen är enligt utredningen betungande för kommunerna och landstingen, samtidigt som de har en begränsad effekt på det demokratiska samtalet och åsiktsbildningen.

Vi kan därutöver se att systemet så som det praktiseras i Stockholm inte är transparent och konsekvent, något som riskerar att skapa frustration hos engagerade medborgare snarare än dialog.

Utredningen föreslår att istället införa så kallade folkmotioner.

Folkmotionen måste ha stöd av minst en procent av de folkbokförda i kommunen eller i landstinget för att ett ärende ska väckas. Utredningen menar att en folkmotion som väcks av en grupp individer avspeglar den lokala opinionen bättre än ett medborgarförslag.

Vi sympatiserar med grundtankarna kring folkmotionerna, och instämmer i utredningens tanke att de förslag som har karaktären av synpunkter och klagomål på kommunernas och landstingens service kan hanteras på tjänstemannanivå, vilken sannolikt kan öka effektiviteten.

Däremot ser vi stora demokratiska problem med utredningens förslag om att det ska krävas stöd av en procent av de folkbokförda i kommunen eller landstinget för att en folkmotion ska behandlas.

Förslaget kommer att skapa ett enormt demokratiskt underskott i stora städer som exempelvis Stockholm, där över 9 000 namn måste samlas in för att ett förslag ska behandla. Detta kan jämföras med en kommun som Malung, där det räcker med 100 personer för att väcka en folkmotion.

Eller varför inte jämföra med Sundbyberg: med sina cirka 46 000 invånare är hela kommunen i samma storleksordning som de närliggande Stockholmsstadsdelarna Spånga-Tensta (38 000) eller Rinkeby-Kista (48 000). Men medan det räcker med 460 personers stöd för att få en folkmotion behandlad i Sundbyberg krävs alltså 20 gånger fler namnunderskrifter på andra sidan kommungränsen.

Vi har redan idag ett demokratiunderskott i stadsdelar som Spånga-Tensta, där valdeltagandet i vissa områden är mycket lågt. En utveckling av möjligheten för medborgare att ta aktiv del i den lokala demokratin, att engagera sig i utvecklingen av lokalsamhället och för att ta del av demokratiska samtalet är nödvändig. Folkmotionen riskerar istället att höja tröskeln för medborgarengagemang.

Vi föredrar istället att dagens system med medborgarförslag vidareutvecklas”.